

HOLE kommune

ALKOHOLPOLITISK HANDLINGSPLAN

2024 – 2028

Planen er vedtatt i Kommunestyret 15.04.2024
Sak K-011/224

Innhold

INNHold	2
1. INNLEDNING	4
2. FORMÅL	4
ALKOHOLLOVEN § 1-1 LOVENS FORMÅL.	4
FOLKEHELSELOVEN § 4 KOMMUNENS ANSVAR FOR FOLKEHELSEARBEID.....	4
FOLKEHELSELOVEN § 7 FOLKEHELSETILTAK.....	5
3. MÅLSETTING	5
3.1 HOLE KOMMUNES ALKOHOLPOLITISKE HOVEDMÅL (2024-2028).....	5
3.2 HOLE KOMMUNES MÅLSETTINGER MED DEN ALKOHOLPOLITISKE PLANEN:.....	5
4. ALKOHOLFRIE SONER	6
5. DEFINISJON AV ALKOHOLHOLDIG DRIKK	6
6. BEVILLINGSPERIODEN	7
7. SAKSBEHANDLING	8
8. SØKNAD OM SALGSBEVILLING	8
8.1 SALGSBEVILLINGER FOR ALKOHOLHOLDIG DRIKK MED HØYST 4,7 VOLUMPROSENT ALKOHOL	8
8.2 HØRINGSINSTANSER	9
8.3 VANDEL	9
8.4 KRITERIER TIL VURDERING VED SAKSBEHANDLINGEN	9
8.5 STYRER OG STEDFORTREDER.....	9
8.6 KUNNSKAPSPRØVER	10
8.7 SALGSTIDENE.....	10
8.8 VILKÅR	10
8.9 REKLAMEFORBUDET.....	11
8.10 SPESIELT OM BEVILLING TIL NETTSALG	11
8.11 GÅRDSSALG	11
9. SØKNAD OM SKJENKEBEVILLING	12
9.1 SØKNAD OM SKJENKEBEVILLING.....	12
9.2 HØRINGSINSTANSER	12
9.3 VANDEL	12
9.4 KRITERIER TIL VURDERING VED SAKSBEHANDLINGEN	12
9.5 STYRER OG STEDFORTREDER.....	13
9.6 KUNNSKAPSPRØVER	13
9.7 REKLAMEFORBUDET.....	14
9.8 SKJENKETIDENE.....	14
9.9 OPPHØR AV KONSUM	15
9.10 VILKÅR	15
9.11 KRITERIER VED VURDERING VED FORSKJELLIGE DRIFTSKONSEPT	15
9.12 KRITERIER VED VURDERING AV PLASSERING	15
10. BEVILLING FOR ENKELTSTÅENDE ANLEDNING OG AMBULERENDE BEVILLING	16
10.1 SKJENKEBEVILLING FOR ENKELTSTÅENDE ANLEDNING:.....	16
10.2 AMBULERENDE SKJENKEBEVILLING:.....	16
11. REAKSJONER VED OVERTREDELSE AV BESTEMMELSER KNYTTET TIL SALGS- OG SKJENKEBEVILLINGER	17

11.1	PRIKKTILDELINGSSYSTEMET	17
12.	KLAGEADGANG.....	19
13.	BEVILLINGSGEBYR.....	19
14.	KONTROLL	20
14.1	INTERNKONTROLL	20
15.	DELEGASJON	20
16.	HVA MÅ BEVILLINGSHAVERE GJØRE.....	21
17.	LENKER	21

1. INNLEDNING

Alkoholloven pålegger kommunene å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan (jf. § 1-7 d).

Planen skal angi de alkoholpolitiske mål kommunen legger til grunn for sin alkoholpolitikk, samt de virkemidlene som skal tas i bruk for å nå målene.

I tillegg til alkoholloven, sentrale og lokale forskrifter, og retningslinjer, er planen et sentralt styringsdokument for kommunens alkoholpolitikk. Planen skal være retningsgivende både ved forberedelse av saker til politisk behandling og ved administrative avgjørelse av salgs- og skjenkebevillinger.

Gjennom den alkoholpolitiske planen skal kommunen legge til rette for en helhetlig og samlet alkoholpolitikk, samt en forutsigbar saksbehandling fra kommunens side.

I planen er det lagt vekt på følgende:

- Vise kommunens overordnede målsetting med alkoholpolitikken
- Fremme konkrete tiltak
- Konkretisere delegasjonsbestemmelsene
- Skape forutsigbarhet for næringen ved å gjøre kjent reaksjonsmønster ved overtredelse av lover/forskrifter/bestemmelser
- Bevillingshavere og andre skal enkelt kunne slå opp i planen og finne det de eventuelt trenger svar på.

2. FORMÅL

Handlingsplanens hensikt er å legge til rette for en fornuftig og forsvarlig alkoholpolitikk som ivaretar hensynet til alkohollovens formål samtidig som den legger til rette for en bærekraftig kafe / restaurantbransje i kommunen.

En god alkoholpolitisk handlingsplan kan bidra til at kommunen når sine folkehelsemål.

Forskning viser at tilgjengelighet øker forbruk av alkoholholdig drikk og det er derfor ønskelig å ha en bevisst holdning til alkoholpolitikken i Hole kommune.

Alkoholloven § 1-1 Lovens formål.

«Reguleringen av innførsel og omsetning av alkoholholdig drikk etter denne lov har som mål å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer.»

Folkehelseloven § 4 Kommunens ansvar for folkehelsearbeid

Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra

til utjevning av sosiale helseforskjeller og bidra til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen.

Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder ved lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.

Kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre myndigheter og virksomheter. Medvirkning skal skje blant annet gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging. Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.

Folkehelseloven § 7 Folkehelseiltak.

Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer, jf. § 5. Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til oppvekst- og levekårsforhold som bolig, utdanning, arbeid og inntekt, fysiske og sosiale miljøer, fysisk aktivitet, ernæring, skader og ulykker, tobakksbruk og alkohol- og annen rusmiddelbruk

3. MÅLSETTING

3.1 Hole kommunes alkoholpolitiske hovedmål (2024-2028)

I samsvar med lovens intensjoner og kommunens handlingsplan, er det en målsetting at totalomsetningen av alkoholholdige varer ikke skal øke, men heller reduseres. Verdens Helseorganisasjons anbefaling om å redusere alkoholforbruket er fortsatt et overordnet mål også for kommunen.

Hole kommune skal være en trygg kommune, med bedre folkehelse og redusert skadelig alkoholbruk. Hole kommune skal ha seriøs drift av salgs-, serverings- og skjenkesteder.

3.2 Hole kommunes målsettinger med den alkoholpolitiske planen:

- Kommunens alkoholpolitiske retningslinjer skal være forutsigbare, tydelige og tilgjengelige.
- Kommunen har som mål at all alkohol skal omsettes og brukes i lovlige former.
- Alle søknader om salgs- og skjenkebevillinger for alkoholholdig drikk skal behandles i overensstemmelse med de alkoholpolitiske retningslinjer.
- Øke kunnskap og refleksjon rundt rusmiddelpolitikk.
- Å motvirke de alvorlige skadevirkninger som rusmidler kan påføre individ og samfunn, både helsemessig, sosialt og økonomisk.
- Å motvirke at alkohol naturlig forbindes med livsstil, kultur og næringsliv.
- Omsetning og skjenking av alkoholholdige drikker må styres og kontrolleres for best mulig å hindre skadevirkninger.
- Å motvirke salgs- og skjenkeformer som må antas å medføre særlig risiko for fyll, alkoholbruk i uheldige sammenhenger, og alkoholbruk blant mindreårige.

- Gi mennesker med rusmiddelproblemer og deres pårørende hjelp og kommunens helse- og sosialavdeling skal ha primæransvar for tilfredsstillende hjelpetiltak.
- Ivareta næringens behov

I henhold til alkohollovens formål, skal alkoholpolitiske og sosiale hensyn ivaretas ved omsetning av drikkevarer. Dette innebærer at edruskapsmessige og sosiale hensyn skal prioriteres framfor økonomiske ved tildelingen. Alle skal ha lik mulighet til å søke bevilling. En avgjørelse kan ikke være vilkårlig eller begrunnet i utenforliggende forhold. Kommunen står fritt til å innvilge eller avslå bevillinger ut fra alkoholpolitiske, edruskapsmessige og sosiale hensyn.

4. ALKOHOLFRIE SONER

Sammenhengen mellom økt tilgjengelighet av alkohol og økt alkoholkonsum er dokumentert. Det er viktig for kommunen å skape alkoholfrie soner, særlig av hensyn til barn og unge.

Kommunestyret skal foreta en god skjønnsmessig vurdering ved tildeling av skjenkebevillinger i hvert tilfelle, som sikrer at kommunen ivaretar et mangfold av arenaer innen idrett, kultur og fritid som alkoholfrie soner. Det tillates nettsalg av alkohol som innebærer hjem levering. I tillegg til Vinmonopolets lovlige distribusjon og regelverk for nettsalg, tillates nettsalg av alkoholholdig øl og cider med levering til hjemmet i henhold til de reglene som gjelder for kjøp av disse varene i butikk.

5. DEFINISJON AV ALKOHOLHOLDIG DRIKK

I loven brukes alkoholholdig drikk som fellesbetegnelse på drikker som inneholder mer enn 2.5% volumprosent alkohol.

Aldersgrensebestemmelsene i § 1-5 brukes allikevel på drikk mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol.

I forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv. legges flg. definisjoner til grunn, jfr. Forskriftens § 1-1.

1. *Alkoholfri drikk*: Drikk som inneholder under 0,7 volumprosent alkohol (brus m.m.)
2. *Alkoholsvak drikk*: Drikk som inneholder mellom 0,7 og 2,5 volumprosent alkohol (lettøl)
3. *Alkoholholdig drikk gruppe 1*: Drikk som inneholder over 2,5 og høyst 4,7 volumprosent alkohol (øl, rusbrus)
4. *Alkoholholdig drikk gruppe 2*: Drikk som inneholder over 4,7 og mindre enn 22 volumprosent alkohol (vin, sterkøl og hetvin)
5. *Alkoholholdig drikk gruppe 3*: Drikk som inneholder mellom 22 og 60 volumprosent alkohol (brennevin).

6. BEVILLINGSPERIODEN

Alkoholoven § 1-6:

«Kommunal bevilling til salg av alkoholholdig drikk gruppe 2 og 3 kan gis for 4 år av gangen, og med opphør senest 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer.

Kommunal bevilling til salg av annen alkoholholdig drikk enn nevnt i første ledd og til skjenking av alkoholholdig drikk kan gis for perioder inntil 4 år, og med opphør senest 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer. Slike bevillinger kan dessuten gis for en bestemt del av året, og for en enkelt bestemt anledning.

Kommunen kan beslutte at bevillinger etter første og annet ledd likevel ikke skal opphøre, men gjelde videre for en ny periode på inntil fire år med opphør senest 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer.

Kommunen kan beslutte at ingen bevillinger skal opphøre eller fastsette nærmere retningslinjer for hvilke bevillinger det må søkes om fornyelse for. Ved fastsettelse av disse retningslinjene kan kommunen legge vekt på de samme forhold som ved behandling av ny søknad, jf. § 1-7a. I stedet for krav om fornyelse kan kommunen endre eller fastsette nye vilkår for bevillinger i samme utstrekning som ved behandling av ny bevilling, jf. §§ 3-2 og 4-3.

Beslutninger etter tredje ledd kan bare fattes dersom kommunen etter kommunevalget har foretatt en gjennomgang av alkoholpolitikken i kommunen, herunder vurdert alkoholpolitikken.»

Hole kommune har innført unntaksbestemmelsen i Alkoholovens § 1-6 som medfører at gjeldende salg- og skjenkebevillinger ikke skal opphøre, men gjelde videre for en ny periode på inntil fire år med opphør senest 30. september året etter at nytt kommunestyre tiltrer / 30. september 2028.

Unntaksbestemmelsen kan ikke brukes for:

- Salgs- eller serveringssteder som har fått 12 eller flere prikker i bevillingsperioden
- Salgs- eller skjenkebevillinger som har fått inndratt bevillingen i bevillingsperioden

De ovennevnte bevillingshaverne må søke om ordinær fornyelse til den frist kommunen bestemmer.

Endringer i konsept eller eierforhold i bevillingsperioden skal umiddelbart meldes til kommunen.

Bevillingshavere som søker om endring av driftskonsept, skjenkeareal, eller lignende i perioden 2024 – 2028 må sende komplett søknad.

7. SAKSBEHANDLING

Bevillingsmyndigheten skal forvalte alkoholloven på rett måte og i samsvar med lovens formålsparagraf, den alkoholpolitiske handlingsplanen og eventuelle andre sentrale og lokale retningslinjer og forskrifter.

Forvaltningsloven stiller krav til bevillingsmyndighetens saksbehandling. Bestemmelsene om saksbehandlingstid, veiledningsplikt, habilitet, taushetsplikt, forhåndsvarsling og klagefrist kommer blant annet til anvendelse.

Bevilling til å selge eller skjenke til forbruker er ikke en rettighet. Om bevilling bør gis, vil alltid være overlatt til kommunens skjønn. Kommunen har stor selvstendighet til å fastsette retningslinjer for salgs- og skjenkebevillinger. Det er opp til kommunens eget skjønn om bevillinger skal gis.

Avgjørelsen i den enkelte sak må treffes på et saklig grunnlag, og vedtakene må begrunnes.

I alkoholloven er det flere eksempler på hensyn kommunen kan vektlegge ved utøvelse av skjønn. Ulike hensyn kan brukes som begrunnelse for å innvilge eller avslå søknad.

Eksempel på hensyn kan være begrensninger i antall skjenkesteder, plassering av og størrelsen på disse, type virksomhet, krav til vakthold, næringspolitiske hensyn, alderssegment og egnethet.

Retningslinjene i alkoholpolitisk handlingsplan er ment å være et styringsverktøy både for administrasjonen og politikere. Retningslinjene skal bidra til en forutsigbar og ryddig alkoholpolitikk.

Blant Folkehelseinstituttets hovedpunkter i publikasjon av 22.12.2023 nevnes det at: *«Ved siden av vinmonopolordningen og alkoholavgiftene er bevillingssystemet for omsetning av alkohol et viktig virkemiddel i norsk alkoholpolitikk. Dette er ordninger som bidrar til å begrense tilgangen til alkohol. Alkoholloven setter de ytre rammene for bevillingssystemet. Kommunene gir bevilling til salgs- og skjenkesteder, og har ansvar for den løpende forvaltningen av alkoholloven»*

8. SØKNAD OM SALGSBEVILLING

8.1 Salgsbevillinger for alkoholholdig drikk med høyst 4,7 volumprosent alkohol

Med salg forstås overdragelse av alkoholholdig drikk til forbruker mot vederlag for drikking utenfor salgsstedet (alkoholovens § 1-4 1. ledd). Ved søknad om salgsbevilling skal kommunens søknadsskjema benyttes. Søknadsskjema ligger på Hole kommunes nettsider: [Salgsbevilling for alkohol \(KF-124-0612\)](#)

For å kunne forvente å få søknaden behandlet, skal søknaden være tilfredsstillende utfylt og obligatoriske vedlegg skal følge med.

8.2 Høringsinstanser

Alkoholloven § 1-7 andre ledd gir kommunen dels adgang og dels plikt til å innhente uttalelser fra ulike instanser i bevillingsaker. Uttalelsene er aktuelle både i vurderingen av om vandelskravet er oppfylt etter §§ 1-7b og 1-7c, og i vurderingen av om bevilling bør gis, jf. alkohollovens § 1-7a. Ringerike kommune har som praksis å innhente uttalelser fra skatteetaten og politiet. Det kan også innhentes vandel fra andre instanser der det er behov.

8.3 Vandel

Formålet med vandelskravet er å hindre kriminalitet, spesielt økonomisk kriminalitet, samt å skape rettferdige konkurranseforhold. Bevillingsmyndigheten plikter å ta stilling til vandelskravet. Det er utelukket å gi bevilling dersom de ansvarlige ikke tilfredsstillende vandelskravet etter alkohollovens § 1-7b. En søker med tilfredsstillende vandel har allikevel ikke automatisk rett på bevilling. I hvilke tilfeller en bevilling skal gis, beror på skjønnsmessig avgjørelse, jf. § 1-7 og 1-7a. I tilfeller hvor for eksempel søker ikke har gjort opp for seg grunnet manglende betalingsevne, bør det vurderes konkret om forholdet er forbigående eller om det er av bagatellmessig art. I vurderingen av bevillingshavers og andre personers vandel kan det ikke tas hensyn til forhold som er eldre enn 10 år.

8.4 Kriterier til vurdering ved saksbehandlingen

Det må regnes med å bli vanskelig å få salgs- og skjenkebevilling dersom

- a) politiets uttalelse ikke er positiv
- b) det foreligger negative uttalelser fra andre offentlige organer som kommunen kan eller skal innhente opplysninger fra
- c) vandelskravene i alkohollovens § 1-7 b ikke er oppfylt
- d) omsetningsoppgaver ikke blir levert og/eller bevillingsgebyr ikke blir betalt til rett tid
- e) bevillingssøker har overtrådt alkoholloven og/eller andre bestemmelser som har sammenheng med alkohollovens formål i slikt omfang at det kan stilles spørsmål ved søkers egnethet

Alkoholloven oppstiller visse vilkår som må være oppfylt for at bevilling skal kunne gis. Når disse vilkårene er oppfylt, er det opp til kommunen å bestemme om bevilling skal gis, også ut ifra skjønn. Det er vide rammer for hvilke hensyn som kan tillegges vekt i avgjørelsen av bevillingssøknaden. Alle hensyn som fremmer alkohollovens formål, kan sies å være relevante.

8.5 Styrer og stedfortreder

Bare personer som har det daglige ansvaret for salget kan oppnevnes som styrer.

Styrer av bevillingen må være over 20 år og ha uklanderlig vandel.

Styreren har ansvaret for utøvelsen av bevillingen, og skal sørge for å unngå brudd på alkohollovens bestemmelser i forbindelse med salg av alkoholholdig drikk.

Det er styrers ansvar å sørge for at de ansatte har nødvendig kunnskap om relevant regelverk og at ansatte overholder dette.

Ved styrers fravær plikter stedfortreder å tre inn for styrer.

Bevillingshaver må straks søke om godkjenning av ny styrer og/eller stedfortreder ved bytte.

8.6 Kunnskapsprøver

For å bli godkjent som styrer og/eller stedfortreder må kunnskap om alkoholloven dokumenteres. Hvilken kunnskap som må dokumenteres beror på hva slags bevilling det søkes om.

Kunnskapsprøver kan bestilles og gjennomføres i Hole kommune ved henvendelse til administrasjonen.

Kommunen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver innen 2 måneder etter mottatt melding om at prøve ønskes avlagt, jf. alkoholforskriften §5-3.

For avleggelse av prøve, herunder forsøk på avleggelse, betales et forskuddsgebyr på kr 400, jf. forskriftens § 5-6.

Salgsbevilling: For salgsbevilling stilles det krav til kunnskapsprøve i alkoholloven for styrer og stedfortreder, jf. alkoholloven § 1-7 bokstav c tredje ledd. Den aktuelle kandidaten må ha kunnskap om alkohollovens kapittel 1, 3, 7, 8 og 9 samt alkoholforskriftens kapittel 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11 og 14. Kandidaten må også ha kjennskap til alkohollovens øvrige bestemmelser.

8.7 Salgstidene

Salgstidene Alkoholpolitisk handlingsplan 2024 - 2028 9 Salgstidene følger åpningstiden til forretningen, men ikke utover lovens maksimaltid (mandag fredag kl. 20:00 og lørdag kl. 18:00).

Salg av alkoholholdig drikk på søndag og helligdager er ikke tillatt.

På dager før helligdager skal salget opphøre senest kl. 18:00, unntatt dagen før Kristi himmelfart. 1.mai og 17. mai er ikke helligdager, og man kan derfor selge frem til klokken 20:00 dagen før.

Alkoholholdig drikk i gruppe 1 kan ikke selges 1. mai og 17. mai. NB: Dersom jul- eller nyttårsaften faller på en søndag, er det ikke tillatt med ølsalg. Under følger en oversikt over hvilke salgstider som gjelder hvilke dager.

Hverdager:	kl. 08.00 - 20.00
Lørdager og dag før helligdag, unntatt Kr. himmelfartsdag	« 08.00 - 18.00

8.8 Vilkår

Alkohollovens § 3-2 åpner for at kommunen kan sette vilkår for bevillingen i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige regler.

Forutsetningen for et lovlig vilkår er at det er begrunnet i alkoholpolitisk hensyn. Følgende vilkår gjelder for salgsbevillinger i Hole kommune:

- I nærheten av der alkoholholdige drikkevarer er plassert og ved kassene skal det være tydelig oppslag som viser salgstidene for alkoholholdig drikk i gruppe 1.

- Det er tidspunktet for passering av kasse som er avgjørende for om salg av alkoholholdig drikk kan skje. Dette gjelder selv om kunden har sluppet inn i forretningen før salgstiden for alkoholholdig drikk gruppe 1 har utløpt.
- Ved kassene skal det i tillegg være tydelig oppslag om at alle under 23 år uoppfordret skal vise legitimasjon.
- Plassering av alkoholholdig drikk og alkoholfri drikk skal ikke kunne forveksles

8.9 Reklameforbudet

Alkoholoven § 9-2 og alkoholforskriften § 14: Reklame for alkoholholdig drikk er forbudt.

Forbudet gjelder også reklame for andre varer med samme merke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk. Slike varer må heller ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester.

Avgrensning, utfylling, gjennomføring av og unntak fra bestemmelsene i alkoholovens § 9-2 første ledd finner man i alkoholforskriftens § 14.

Bevillingshavere kan i samråd med bevillingsmyndigheten drøfte praktiske utfordringer knyttet til forbudet.

8.10 Spesielt om bevilling til nettsalg

Alkoholoven er ikke til hinder for nettsalg av alkoholholdig drikk i gruppe 1.

Alkoholforskriftens 2 og 3 gir føringer for salg og utlevering av alkoholholdig drikk.

Det er viktig å være klar over at salgsformen kan gi utfordringer når det gjelder kontroll med utlevering av varene. Kommunen gjennomfører ordningen med nettsalg under følgende omstendigheter:

- Det må komme frem av søknaden om varene skal utleveres fra et bestemt lokale eller om det skjer ved utkjøring.
- Utlevering av alkoholholdig drikk må ikke skje utenfor gjeldende salgstider i kommunen.
- Utlevering må kun skje til personer over 18 år.
- Utlevering må ikke skje til personer som er åpenbart påvirket av rusmidler.
- Salg av alkoholholdig drikk på nett må skje henhold til reklameforbudets bestemmelser.
- Bevillingshaver må tilrettelegge for at det skal kunne gjennomføres salgskontroller i henhold til alkoholoven.
- Bevilling om nettsalg må utøves i nøye samsvar med de til enhver tid gjeldende bestemmelser fastsatt i lover, forskrifter og politivedtekter.

8.11 Gårdssalg

Salgsbevilling mindre enn 22 volumprosent kan gis til jf retningslinjene i Helsedirektoratet.

<https://www.helsedirektoratet.no/tema/alkohol/salgsbevilling-for-alkohol#ulike-typer-salgsbevilling>

9. SØKNAD OM SKJENKEBEVILLING

9.1 Søknad om skjenkebevilling

«Med skjenking forstås salg av drikk for drikking på stedet. Som skjenking regnes det også når bevillingshaver vet om at det drikkes i deler av hans hus som han har rådighet over, eller på andre steder i hans besittelse, eller på husets nærmeste tilliggelser (alkoholovens § 1-4 2. ledd)».

Ved søknad om skjenkebevilling skal kommunens søknadsskjema brukes.

[Skjenkebevilling - enkelt anledning/ambulerende \(KF-112\)](#)

For at søknaden skal kunne behandles, må søknaden være tilfredsstillende utfylt og obligatoriske vedlegg må følge med.

En søknad om fast skjenkebevilling kan ikke innvilges før det er gitt serveringsbevilling etter Serveringsloven § 3. Etter samme lov § 5 stilles det krav om at daglig leder har bestått Etablererprøve for serveringsvirksomhet.

9.2 Høringsinstanser

Alkoholoven § 1-7 andre ledd gir kommunen dels adgang og dels plikt til å innhente uttalelser fra ulike instanser i bevillingssaker. Uttalelsene er aktuelle både i vurderingen av om vandelskravet er oppfylt etter §§ 1-7b og 1-7c, og i vurderingen av om bevilling bør gis, jf. alkoholovens § 1-7a.

Hole kommune har som praksis å innhente uttalelser fra skatteetaten og politiet. Det kan også innhentes vandel fra andre instanser der det er behov.

9.3 Vandel

Formålet med vandelskravet er å hindre kriminalitet, spesielt økonomisk kriminalitet samt å skape rettferdige konkurranseforhold.

Bevillingsmyndigheten plikter å ta stilling til vandelskravet.

Det er utelukket å gi bevilling dersom de ansvarlige ikke tilfredsstillende vandelskravet etter alkoholovens § 1-7b. En søker med tilfredsstillende vandel har allikevel ikke automatisk rett på bevilling.

I hvilke tilfeller en bevilling skal gis, beror på skjønnsmessig avgjørelse, jf. § 1-7 og 1-7a. I tilfeller hvor for eksempel søker ikke har gjort opp for seg grunnet manglende betalingsevne, bør det vurderes konkret om forholdet er forbigående eller om det er av bagatellmessig art.

I vurderingen av bevillingshavers og andre personers vandel kan det ikke tas hensyn til forhold som er eldre enn 10 år.

9.4 Kriterier til vurdering ved saksbehandlingen

Det må regnes med å bli vanskelig å få salgs- og skjenkebevilling dersom

a) politiets uttalelse ikke er positiv

- b) det foreligger negative uttalelser fra andre offentlige organer som kommunen kan eller skal innhente opplysninger fra
- c) vandelskravene i alkohollovens § 1-7 b ikke er oppfylt
- d) omsetningsoppgaver ikke blir levert og/eller bevillingsgebyr ikke blir betalt til rett tid
- e) bevillingssøker har overtrådt alkoholloven og/eller andre bestemmelser som har sammenheng med alkohollovens formål i slikt omfang at det kan stilles spørsmål ved søkers egnethet

Alkoholloven oppstiller visse vilkår som må være oppfylt for at bevilling skal kunne gis. Når disse vilkårene er oppfylt, er det opp til kommunen å bestemme om bevilling skal gis, også ut ifra skjønn. Det er vide rammer for hvilke hensyn som kan tillegges vekt i avgjørelsen av bevillingssøknaden. Alle hensyn som fremmer alkohollovens formål, kan sies å være relevante.

I vurderingen av søknader om skjenkebevilling, vil det for ulike type skjenkesteder bli lagt vekt på lokalenes beliggenhet, egnethet, størrelse, samt målgruppen for virksomheten. Hensyn til lokalmiljøet, erfaring med tidligere driftsform, samt trafikale og/eller ordensmessige problemer er også relevant.

9.5 Styrer og stedfortreder

Bare personer som har det daglige ansvaret for skjenkingen kan oppnevnes som styrer. Styrer av bevillingen må være over 20 år og ha uklanderlig vandel. Styreren har ansvaret for utøvelsen av bevillingen, og skal sørge for å unngå brudd på alkohollovens bestemmelser i forbindelse med skjenking av alkoholholdig drikk.

Det er styrers ansvar å sørge for at de ansatte har nødvendig kunnskap om relevant regelverk og at ansatte overholder dette.

Ved styrers fravær plikter stedfortreder å tre inn for styrer.

Bevillingshaver må straks søke om godkjenning av ny styrer og/eller stedfortreder ved bytte.

9.6 Kunnskapsprøver

For å bli godkjent som styrer og/eller stedfortreder må kunnskap om alkoholloven og/eller serveringsloven dokumenteres. Hvilken kunnskap som må dokumenteres beror på hva slags bevilling det søkes om.

Kunnskapsprøver kan bestilles og gjennomføres i Hole kommune. Kommunen er ansvarlig for å avholde kunnskapsprøver innen 2 måneder etter mottatt melding om at prøve ønskes avlagt, jf. alkoholforskriften §5-3.

For avleggelse av prøve, herunder forsøk på avleggelse, betales et forskuddsgebyr på kr 400, jf. forskriftens § 5-6.

- Skjenkebevilling: Styrer og stedfortreder for et skjenkested må ha gjennomført og bestått kunnskapsprøve i alkoholloven. Kandidaten må ha kunnskap om alkohollovens kapittel 1, 4, 5, 7, 8 og 9 samt alkoholforskriftens kapittel 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11 og 14. Kandidaten må dessuten ha kjennskap til alkohollovens øvrige bestemmelser.

En skjenkebevilling kan ikke tas i bruk før det er gitt serveringsbevilling.

Serveringslovens § 5 stiller krav om etablererprøve for serveringsstedets daglige leder.

- Serveringsbevilling: Serveringsstedets daglige leder må ha gjennomført en etablererprøve.

9.7 Reklameforbudet

Alkoholoven § 9-2 og alkoholforskriften § 14: Reklame for alkoholholdig drikk er forbudt. Forbudet gjelder også reklame for andre varer med samme merke eller kjennetegn som alkoholholdig drikk.

Slike varer må heller ikke inngå i reklame for andre varer eller tjenester. Avgrensning, utfylling, gjennomføring av og unntak fra bestemmelsene i alkoholovens § 9-2 første ledd finner man i alkoholforskriftens § 14.

Bevillingshavere kan i samråd med bevillingsmyndigheten drøfte praktiske utfordringer knyttet til forbudet.

9.8 Skjenketidene

Skjenking av alkoholholdig drikk mindre enn 22 vol % (gruppe 1 og 2) kan skje mellom kl. 06.00 og kl. 03.00.

Skjenking av alkoholholdig drikk mellom 22 vol % og 60 vol % (gruppe 3) kan skje mellom kl. 13.00 og kl. 03.00.

Skjenking av alkoholholdig drikk høyere enn 22 vol % (gruppe 3) er forbudt på stemmedagen for stortings-, fylkestings- og kommunevalg, og folkeavstemming vedtatt ved lov. (Alkoholoven § 4-4)

Sommertid:

Ved overgang til sommertid stilles klokken frem, fra klokken 02.00 til klokken 03.00. Skjenkesteder som i henhold til bevillingen har skjenketid til klokken 03.00 må stenge skjenkingen på det tidspunktet klokken stilles frem, det vil si klokken 02.00. Klokken er da 03.00 etter ny tid.

Vintertid:

Ved overgang til vintertid stilles klokken tilbake fra klokken 03.00 til klokken 02.00. I henhold til maksimaltidene vil skjenketiden utløpe klokken 03.00 (når klokken blir 03.00 første gang den natten), og den utvides derfor ikke med en ekstra time.

Spesielt for uteservering:

Skjenkesteder som har bevilling for skjenking av alkoholholdig drikk på nærmere avgrenset område utendørs, kan skjenke de drikkevarer som bevillingen omfatter. På serveringssteder med utendørs musikk, skal musikken opphøre senest klokken 23:00 alle dager. Unntak kan gjøres i forbindelse med spesielle arrangement. Vedtak om å gjøre eventuelle unntak må avgjøres av politiet.

9.9 Opphør av konsum

Konsum av ut skjenket alkoholholdig drikk må opphøre senest 30 minutter etter skjenketidens utløp.

9.10 Vilkår

Vilkårene er gitt i samsvar med alkohollovens § 4-3. Vilkårerne kommer i tillegg til bestemmelsene gitt i lov, og sentrale/lokale forskrifter.

For ytterligere å begrense konsumet av alkoholholdig drikk, og sikre at kontrollen av steder med bevilling blir enklere, samt å avverge skadevirkningene ved skjenking av alkoholholdig drikk, knyttes følgende vilkår til skjenkebevillinger i Hole kommune:

- a) Stedets ansatte kan ikke konsumere alkohol og/eller være påvirket av rusmidler i arbeidstiden.
- b) Bevillingshaver følger politiets pålegg om ordensvakter.
- c) Vakter og annen betjening som har kontrolloppgaver og/eller betjener virksomhetens gjester ute i skjenkelokalet eller utendørs skjenkeområde skal bære skilt og arbeidsantrekk slik at virksomhetens ansatte skiller seg ut fra gjestene på stedet.
- d) Bevillingshaver har dokumentasjon på at ansatte er registrert i arbeidstakerregisteret og at de har lovlige arbeidskontrakter.
- e) Det settes som vilkår at pålegg fra brannvesen, mattilsyn og Hole kommune til enhver tid blir fulgt.
- f) Bevillingshaver pålegges å ha orden og renhold på sine utearealer innen klokken 06:00 samme dag.
- g) Alle ansatte ved skjenkesteder med fast skjenkebevilling skal gjennomføre Helsedirektoratets kurs i ansvarlig vertskap. Kursbevis skal ligge i perm for internkontroll.

9.11 Kriterier ved vurdering ved forskjellige driftskonsept

Selv om kommunen ikke har tak på antall bevillinger, er et av målene med planen å ha god kontroll og evt. begrense nyetableringer, og da spesielt skjenkesteder der alkoholholdig drikkevarer utgjør den vesentligste omsetningsvaren.

Nyetableringer skal presentere et reelt konsept som viser hvorledes virksomheten skal markedsføres og drives. Det gis ikke alminnelig bevilling til driftskonsept som gatekjøkken, kiosker eller virksomheter som drives og markedsføres som annet enn serveringssted.

9.12 Kriterier ved vurdering av plassering

Ved vurdering av søknader om bevilling, vil det for ulike type skjenkesteder bli lagt vekt på lokalenes beliggenhet, størrelse, beskaffenhet og egnethet, samt målgruppen for virksomheten. Det vil også bli tatt hensyn til lokalmiljøet

og eventuell erfaring med tidligere driftsform, samt trafikale og/eller ordensmessige problemer.

10. BEVILLING FOR ENKELTSTÅENDE ANLEDNING OG AMBULERENDE BEVILLING

Privatpersoner som låner eller leier et lokale for en bestemt anledning til sluttet selskap kan servere alkoholholdig drikk i disse lokalene uten skjenkebevilling, dersom skjenking skjer uten vederlag. Selskaper og andre juridiske personer kan ikke servere alkoholholdige drikkevarer i slike lokaler uten skjenkebevilling.

Det samme gjelder dersom privatpersoner skjenker alkoholholdige drikkevarer i slike lokaler mot vederlag.

Det skilles mellom skjenkebevilling for enkeltstående anledning og ambulerende skjenkebevilling:

10.1 Skjenkebevilling for enkeltstående anledning:

- Bevilling for enkeltstående anledning er fortrinnsvis ment for åpne arrangementer, som for eksempel festivaler, utstillinger, åpne konserter, forestillinger eller lignende. Bevillingen må være tilknyttet en konkret begivenhet
- Det må gis særskilt bevilling for hvert enkelt arrangement
- Det er krav om styrer og stedfortreder for bevillingen
- Det er krav om bestått kunnskapsprøve for styrer og stedfortreder
- Det stilles krav til vandel for styrer og stedfortreder på lik linje med fast skjenkebevilling
- Bevillingshavere for enkeltstående anledning må overholde de skjenke- og åpningstider som gjelder for skjenkesteder
- Bevillingshaver som allerede har fast skjenke- og serveringsbevilling kan søke om utvidelse av skjenkeareal for enkeltanledning
- Omsetningsoppgave for omsatt mengde alkohol må sendes inn i etterkant av arrangementet
- Vedkommende som søker om skjenkebevilling for enkeltstående anledning, må betale et gebyr som tilsvarer minstegebyret for fast skjenkebevilling

10.2 Ambulerende skjenkebevilling:

- Ambulerende bevillinger er relevant for sluttete selskap hvor det på forhånd er avklart hvem som kommer. For eksempel bryllup, jubileum og mindre jobbfester. Ambulerende bevillinger kan gis for all alkoholholdig drikk, men kun til sluttete selskaper
- Det kan gis ambulerende bevilling for alkoholholdig drikk i gruppe 2 og 3 til skjenkesteder som kun har ordinær bevilling for gruppe 1, under forutsetning av det skjenkes til et sluttet selskap
- Det er i utgangspunktet krav om styrer og stedfortreder, men det kan innvilges fritak for stedfortreder

- Det er ikke krav om bestått kunnskapsprøve for styrer og stedfortreder
- Søkere skal ikke vandel vurderes
- Bevillingsmyndigheten kan i.h.t alkoholforskriftens § 6-2 pr. 2024 kreve et gebyr på inntil kr 440 pr. gang

11. REAKSJONER VED OVERTREDELSE AV BESTEMMELSER KNYTTET TIL SALGS- OG SKJENKEBEVILLINGER

Jf. alkohollovens § 1-8 kan bevillingsmyndigheten inndra en bevilling for resten av bevillingsperioden, eller for en kortere tid dersom vilkårene i § 1-7b, (vandelskravet), ikke lenger er oppfylt, eller dersom bevillingshaver ikke oppfyller sine forpliktelser etter denne loven eller bestemmelser gitt i samsvar med denne.

Det samme gjelder ved overtredelse av bestemmelser gitt i eller i samsvar med annen lovgivning når denne har sammenheng med denne lovs formål. Hensikten med sanksjoner på regelbrudd er å få bevillingshavere til å innrette skjenkevirksomheten etter alkoholloven og dens forskrifter, samt annet lovverk med bestemmelser som har sammenheng med alkohollovens formål.

Det er viktig at eventuelle sanksjoner blir iverksatt så snart som mulig etter at regelbrudd har funnet sted.

Alkoholforskriftens §§ 10-1 til 10-6 innebærer et system for prikktildeling ved brudd på bevillingshavers alkoholrettslige forpliktelser.

Reglene innebærer at ulike typer brudd blir tildelt et visst antall prikker og hvor 12 prikker i løpet av to år vil føre til en standardreaksjon på inndragning av bevilling i én uke. Ordningen er obligatorisk, og kommunen er forpliktet til å følge de anvisninger som følger av forskriften.

Hole kommune bruker et privat firma som foretar skjenkekontroller. Basert på eventuelle avvik i rapportene, legger bevillingsmyndigheten til grunn en vurdering av avviket. Forhåndsvarsel om prikktildeling skjer i forkant av en eventuell prikktildeling.

Bevillingshavere har rett på å gi sin uttalelse innen to uker før en eventuell prikktildeling gis.

Forskriften finner du her: [Alkoholforskriften](#)

11.1 Prikktildelingssystemet

Alkoholforskriften § 10-2 første ledd: Ved overtredelser som nevnt i § 10-3 skal kommunen tildele bevillingshaver et bestemt antall prikker. Likeartede brudd avdekket ved samme kontroll skal anses som ett enkelt brudd.

Alkoholforskriften § 10-3:

Følgende overtredelser fører til tildeling av åtte prikker:

- salg, utlevering eller skjenking til person som er under 18 år, jf. alkoholoven § 1-5 annet ledd
- brudd på bistandsplikten, jf. § 4-1 annet ledd i denne forskriften - brudd på kravet om forsvarlig drift, jf. alkoholoven § 3-9 og § 4-7
- hindring av kommunal kontroll, jf. alkoholoven § 1-9.

Følgende overtredelser fører til tildeling av fire prikker:

- salg og utlevering til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, jf. § 3-1 i denne forskriften, skjenking til person som er eller må antas å bli åpenbart påvirket av rusmidler, jf. § 4-2 første ledd i denne forskriften
- brudd på salgs-, utleverings- og skjenketidsbestemmelsene, jf. alkoholoven § 3-4a, § 3-7 og § 4-4 - skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 3 til person på 18 eller 19 år, jf. alkoholoven § 1-5 første ledd
- brudd på alderskravet til den som selger, utleverer eller skjenker alkoholholdig drikk, jf. alkoholoven § 1-5 tredje ledd.

Følgende overtredelser fører til tildeling av to prikker:

- det gis adgang til lokalet til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, eller bevillingshaver sørger ikke for at person som er åpenbart påvirket av rusmidler forlater stedet, jf. § 4-1 i denne forskriften
- mangler ved bevillingshavers internkontroll, jf. alkoholoven § 1-9 siste ledd, jf. kapittel 8 i denne forskriften
- manglende levering av omsetningsoppgave innen kommunens frist, jf. kapittel 6 i denne forskriften
- manglende betaling av bevillingsgebyr innen kommunens frist, jf. kapittel 6 i denne forskriften - brudd på krav om styrer og stedfortreder, jf. alkoholoven § 1-7c
- gjentatt narkotikaomsetning på skjenkestedet, jf. alkoholoven § 1-8 annet ledd - gjentatt diskriminering, jf. alkoholoven § 1-8 annet ledd.

Følgende overtredelser fører til tildeling av én prikk:

- brudd på kravet om alkoholfrie alternativer, jf. § 4-6 i denne forskriften
- brudd på regler om skjenkemengde, jf. § 4-5 i denne forskriften
- konsum av medbrakt alkoholholdig drikk, jf. § 4-4 i denne forskriften
- gjester medtar alkohol ut av lokalet, jf. § 4-4 i denne forskriften
- brudd på plikten til å påse at det ikke drikkes alkohol i salgslokalet, jf. § 3-2 i denne forskriften.
- brudd på krav om plassering av alkoholholdig drikk på salgssted, jf. § 3-3 i denne forskriften
- brudd på vilkår i bevillingsvedtaket, jf. alkoholoven § 3-2 og § 4-3
- brudd på reklameforbudet, jf. alkoholoven § 9-2, jf. kapittel 14 i denne forskriften
- andre overtredelser som omfattes av alkoholoven § 1-8 første ledd, jf. blant annet alkoholoven § 3-1 femte ledd, § 4-1 annet ledd, § 8-6, § 8-6a, § 8-12 og § 8-13.

12. KLAGEADGANG

Alkohollovens § 1-16: «Kommunens enkeltvedtak etter § 1-8 og kap. 3, 4 og 7 kan påklages til Statsforvalteren.

Statsforvalteren kan prøve om vedtaket er innholdsmessig lovlige, er truffet av rette organ og om det er blitt til på lovlige måte. Søksmål om gyldigheten av enkeltvedtak etter alkoholloven § 1-8 og kapittel 3, 4 og 7, hvor Statsforvalteren har fattet vedtak etter denne paragrafs annet ledd, kan rettes mot kommunen.»

Eventuelle klager sendes via Hole kommune innen 3 uker fra vedtaket er mottatt. Kommunen har stort selvstyre i alkoholsaker og Statsforvalteren kan ikke overprøve forvaltningens frie skjønner.

13. BEVILLINGSGEBYR

Alle som får salgs- og skjenkebevilling, skal betale et bevillingsgebyr. Bevillingsgebyret må betales innen fristen som kommunen bestemmer.

Bevillingshavere skal innen februar/mars hvert år sende inn oppgave over forventet omsatt mengde alkoholholdig drikk for dette året, samt faktisk omsatt mengde alkoholholdig drikk for året før.

Gebyrssats blir bestemt av departementet jf. forskrift av 8.6.2005 nr 538, § 6.2

Pr. dags dato skal gebyret betales etter følgende satser:

Salg:

0,24 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 1

0,69 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 2

Skjenking:

0,57 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 1

1,49 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 2

4,92 kr pr. vareliter for alkoholholdig drikk i gruppe 3.

Bevillingsgebyret utgjør pr. 2024 minimum kr 1960,- for salg av alkohol og kr 6100,- for skjenking av alkohol.

Bevillingsmyndigheten kan likevel i særlige tilfeller bestemme at gebyret skal settes lavere.

Når det gjelder gebyr på ambulerende bevilling betales et gebyr på kr 440,- pr. døgn.

Søknad om skjenkebevilling for enkeltstående anledning faktureres likt som minimumsgebyr for fast skjenkebevilling.

Bevillingsgebyr skal i sin helhet brukes til kontrollvirksomhet, informasjonsarbeid, holdningsskapende arbeid og rusforebyggende tiltak.

14. KONTROLL

Kontroll med kommunale bevillinger er tillagt kommunen. Det er opp til den enkelte kommune hvordan man ønsker å organisere kontrollen. Hole kommune har valgt privat aktør for å forestå den utøvende kontrollen med stedene som har fått innvilget bevilling.

Bevillingsmyndigheten kan når som helst kreve tilgang til salgs- og skjenkestedets lokaler og regnskaper, herunder kreve å få nødvendige opplysninger om regnskap og drift fra bevillingshaver. Bevillingshaver plikter uten erstatning eller vederlag å utlevere nødvendige vareprøver til bevillingsmyndighet.

Kontrollen skal ikke bare gjelde der hvor salgs- og skjenkevirksomheten utøves, men også lager, bakrom og tilstøtende lokaler som bevillingshaver disponerer. Alle steder med fast skjenkebevilling skal kontrolleres minst en gang pr. år.

Det skal utføres tre ganger så mange kontroller som det er bevillinger i kommunen, jf alkoholforskriften § 9-7.

Kontroll med ulovlig skjenking der bevilling mangler, er en oppgave for politiet. God kommunikasjon mellom kontrollører og bevillingshavere bidrar positivt i det forebyggende arbeidet. Å forhindre lovbrudd er en viktig del i det helhetlige arbeidet med alkoholpolitikken i kommunen.

14.1 Internkontroll

Krav til internkontroll er hjemlet i alkoholforskriftens §§ 8-1, 8-2 og 8-3. Ethvert salgs- og skjenkested må ha et internkontrollsystem som sikrer gode rutiner knyttet til alkoholregelverket.

God internkontroll sørger for enklere drift, fornøyde gjester og tryggere ansatte. Et sterkt internkontrollsystem er et verktøy for gode interne rutiner og kan forebygge brudd på alkoholloven.

Bevillingshavere kan rådføre seg med kommunen om gjennomføring av internkontroll.

Du finner mer informasjon om Guide til god internkontroll på Helsedirektoratets side:

[Guide til god internkontroll etter alkoholloven - Helsedirektoratet](#)

15. DELEGASJON

Hole kommunes bevillingsmyndighet i forhold til alkoholloven med forskrifter er fordelt på følgende organer:

Kommunestyret

- Vedta ny alkoholpolitisk handlingsplan

Formannskapet

- Tildeling av bevilling herunder tildeling av bevilling for en bestemt del av året
- Fatte vedtak om inndragning av bevilling på grunnlag av tildeling av prikker

Levekårsutvalget

- Behandle klage på tildeling av prikker

Bevillingsmyndighet tillagt kommunedirektøren

- Tildeling av ambulerende skjenkebevilling
- Tildeling av skjenkebevilling for enkelt anledning
- Skifte av styrer og stedfortreder for bevillingen
- Utvidelse av skjenketid for en enkelt anledning
- Utvidelse og flytting av skjenkelokale for en enkelt anledning
- Utvidelse av salgs- og skjenkeområde
- Fastsettelse av bevillingsgebyr i samsvar med alkohollovens satser
- Tildele prikker ved overtredelser som nevnt i § 10-3
- Sende forhåndsvarsel om inndragning
- Inndragning av bevilling som følge av at bevillingen ikke er benyttet siste år

16. HVA MÅ BEVILLINGSHAVERE GJØRE

Alle bevillingshavere plikter å holde seg oppdatert på gjeldende lover og regler, derav alkoholloven med forskrifter.

Hvis det forekommer endringer i din virksomhet, som har betydning for din bevilling, skal kommunen varsles så fort som mulig.

Bevillingshavere kan oppsøke råd ved å avtale tidspunkt hos bevillingsmyndigheten i kommunen. Ved behov kan bevillingshavere få tilsendt nødvendig materiale som for eksempel lovverk, forskrift(er) med kommentarer, skjema for internkontroll, og andre veiledningshefter.

17. LENKER

[Håndbok i alkoholloven](#)

[Helsedirektoratet – Lover og rundskriv](#)

[Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk](#)

[Forbud mot reklame for alkoholholdig drikk - Helsedirektoratet](#)

[Alkohol - Helsedirektoratet](#)

[Guide til god internkontroll etter alkoholloven](#)

[Salgs- og skjenkebevillinger: kommunenes forvaltning av alkoholloven - FHI](#)

[Veileder-kommune-politisamarbeid-mai2023.pdf \(ks.no\)](#)